

О М И Н А

35-сон 2021/1442

ижтимоий-
маърифий
журнал

Электрон манзил: muslimaat@islom.uz

Омина

электрон журнали

Бадий раҳбар:

Одинахон МУҲАММАД СОДИҚ

Масъул муҳаррир:

Азиза Жалолиддинова

Ҳайъат аъзолари:

Мадина Джураева
Муҳайё Муҳаммад Юсуф
Гулшода Аллоқулова
Адолат Хусанова
Замира Тўйчиева
Адиба Сулаймонова

Муҳаррирлар:

Барно САИДРАҲМОН
Райҳона ШОМИРЗАЕВА

Дизайнер:

Рухсора АЗИЗОВА

Аллоҳнинг

ГЎЗАЛ ИСМЛАРИ

Қуддус сифатининг маъноси шуки, бу Зот ҳар қандай айблардан холи, нолейиқ сифатлардан муназзаҳдир. Мутлақ муқаддаслик ва мутлақ поклик Аллоҳнинг Ўзигагина хосдир.

«Қуддус» исми Қуръони каримда икки ўринда – Ҳашр сурасининг 23-ояти ҳамда Жума сурасининг 1-оятида келган.

Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам рукуъ ва саждаларида: **«Суббуухун, Қуддуусур Роббул малаикати вар-рууҳ»** (У Покдир, Қуддусдир, фаришталар ва Руҳнинг яъни Жаброилнинг Роббидир) дер эдилар.

(Имом Муслим, Абу Довуд ва Насоий ривоятлари).

Демак, «Ал-Қуддус» сифати аввало мутлақ пок деган маънони англатар экан.

Баъзи ўринларда жаннат ҳам муқаддас жой деб аталади, чунки жаннат бу дунёга хос бўлган айблардан холидир, покдир, у ерда такаббурлик, кўз ожизлиги, қарилик, бел эгилиши, ота-онага оқ бўлиш, ёмон хотин, етишмовчилик ва касаллик деган нарсалар бўлмайди.

«Биз Аллоҳни муқаддас билиб, поклаймиз, улуғлаймиз», деганда нафсларимизни поклаб, У Зот томон юзланишга тайёргарлик кўрамиз, деган маънони ирода қиламиз. Инсоннинг ўз нафсини

поклаб, мақомини Аллоҳ томон юксалтирмоғи дунёдаги энг муҳим ишлардандир.

Бир киши қандайдир маросим ёки йиғинга чақирилса, у ўзининг энг покиза, чиройли кийимларини кийиб, хушбўйликлар суртиб, ташқи кўринишини, хатти-ҳаракатини тартибга солади. Худди шунингдек, инсон ҳам жаннатда Аллоҳнинг ҳузурига бориш, У Зотнинг жамолини кўришга лойиқ бўлиш учун ўзини

гўзалликдир, ботиний гўзаллик эса инсоннинг қалбида бўлади ва уни фақат Роббимизгина кўра олади. Бир ҳадиси қудсийда: «Бандам бандаларнинг назари тушадиган жойни йиллаб тоза тутди, аммо Менинг назарим тушадиган жойни (қалбни) бир соат ҳам тозалаб қўймади», дейилган. Демак, Қиёмат куни пайғамбарлар, сиддиқлар, шаҳидлар ва солиҳлар билан бирга бўлишни истасак, энг муҳим ишимиз нафсни гуноҳ ва маъсиятлардан тоза туттишдир.

Аллоҳ таоло Қуръони каримда Жаброил алайҳиссаломни «руҳул қудус» деб номлаган, чунки бу буюк фаришта илоҳий ваҳийни – ояти карималарни пайғамбарларга етказишда ҳар қандай айбу камчиликлардан,

нуқсонлардан холи бўлган, унутиш, ўзгартириш, ўрнини алмаштириш, қўшимча қилиш, ўчириб юбориш, муболаға қилиш каби ишлардан пок бўлган.

Ал-Қуддус сифатининг маъноси пок деган маънони англатар экан, бунинг яна бир ҳикмати шуки, Аллоҳ таоло гуноҳ ва айблардан пок бўлсақкина, амалларимизни қабул қилади, демакдир. Аллоҳим! Сени айбу нуқсонлардан поклаб ёд этамиз, Сенга боғланиш

поклаб, тайёргарлик кўриши ҳаётдаги энг муҳим ишлардандир.

Аллоҳ таоло покдир, бинобарин, фақат ва фақат пок ва тоза нарсани қабул қилади. Инсон уйига меҳмон таклиф қилса, ҳамма ёқни супуриб-сидириб, ҳовли-жойини тартибга келтиради, чунки келадиган меҳмонга ўзини ҳам, уй-жойини ҳам чиройли кўрсатишга ҳаракат қилади. Аммо бу инсоннинг кўзига кўринадиган зоҳирий

учун нафсларимизни гуноҳлардан поклаймиз.

Ал-Қуддус сифатидаги поклаш ва улуғлаш деган маъноларга янада чуқурроқ қарасак, бунинг асли тавҳид эканини англаймиз. Банда ўрганиши керак бўлган нарсаларнинг энг афзали тавҳиддир. Тавҳид деганда ибодатда Аллоҳ таолонинг ёлғиз Ўзини ирода қилиш тушунилади.

Ал-Қуддус сифатининг маъноси Аллоҳни инсоний сифатларнинг барчасидан поклашдир. Гоҳида инсон Аллоҳни ота каби меҳрибон ёки қози каби адолатли деб тасаввур қилади. Аммо Аллоҳнинг Зоти бу каби ўхшатишлардан йироқдир. Инсон ўзига етиб келган илм ва онг доирасида адолатни қозига, раҳмдилликни отага нисбат беради. Аммо Аллоҳ таолонинг сифатлари ҳар қандай инсоний сифатлардан мутлақо йироқдир. Шунинг учун баъзи уламолар: «Фикрингга келган барча нарсада Аллоҳ унинг аксидир», дейишган.

Масалан, «мунтақим» (интиқом, қасос олувчи) деган сўз инсонга нисбатан ишлатилса, бу ижобий бўлмайди, мунтақим деб сифатланган одамнинг ўзи ҳам бундан мамнун бўлмайди. Аммо «ал Мунтақим» Аллоҳнинг гўзал исмларидан бири бўлиб, золимларни зулмдан тўхтатиш учун интиқом олувчи деган маънони англатади. Золим, гуноҳқор бандадан

интиқом олинса, мазлумларга тасалли бўлади, чунки зўравон одамни фақат ўлим тўхтатади.

Шунинг учун Аллоҳнинг Зоти ва сифатларини ҳақиқий маънода фақат Аллоҳнинг Ўзигина мукамал танийди. Ҳатто пайғамбарларнинг ҳам Аллоҳни таниши мутлақ эмас, нисбийдир. Шунинг учун Аллоҳ таоло Қуръони каримда «**Гуноҳларинг учун истиғфор айт**», (*Муҳаммад сураси, 19-оят*) деган. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Аллоҳга ҳар юзланганларида янги-ча бир тушунчага эга бўлардилар, ҳатто аввалги тушунчаларидан уялиб кетардилар. Дарвоқе, такбир калимаси, яъни «Аллоҳу акбар» жумласининг кўп-лаб маъноларидан бири «Аллоҳ сен билганингдан кўра буюкроқдир», демакдир.

Диннинг асли маърифатуллоҳ, яъни Аллоҳни танишдир. У Зотни танисанг, Унинг тоатига шўнғийсан.

Биз ожиз бандалар Аллоҳ таолонинг гўзал исмларини билишга ниҳоятда муҳтожмиз, чунки бу илм диннинг асосларидан биридир, ҳатто Ислом ақийдасининг нозик, дақиқ, аммо муҳим ва ажралмас қисмидир.

Ал-Қуддус исми Аллоҳнинг зотига далолат қилади, шунинг учун у «исми зот»дир, қудусий сифатга далолат қилгани учун эса «исми сифат»дир, Аллоҳ-

нинг феълига васф бўлгани учун «исми феъл» ҳамдир. Демак, ал-Қуддус исми ҳам зот, ҳам исми сифат, ҳам исми феълдир.

Аллоҳ таоло Ўз зотида муқаддасдир ва барча айбу нуқсондан холидир, чунки У барча камолот сифатлари билан васф қилингандир. Аллоҳнинг Ўзи муқаддасдир, Ўзи хоҳлаган бандаларини ҳам муқаддас қилур.

Ҳадисда: «Аллоҳ бир умматни муқаддас қилмайди, агар заифнинг ҳаққини олиб бермаса», дейилган (*Имом Ҳоқим ривояти*).

Бунда икки ишора бор.

Биринчиси шуки, Аллоҳнинг қонунига мувофиқ, агар заифга ёрдам берсак, заифни қўллаган бўламиз, уни ҳалокатдан сақлаб қолган бўламиз, натижада бундай адолатни жорий қилган уммат доимо омон бўлади.

Иккинчи ишора тавҳидга оиддир. Заифга ёрдам бериб, очларга овқат, кийимсизга либос улашсак ва мазлумга ёрдам берсак, Аллоҳ бизни ҳам ана шу амалимизнинг жинсида мукофотлайди, мукофотлаганда ҳам, биздан кучли Зот мукофотлайди.

Салмон Форсий айтдилар: «Ер ҳеч кимни муқаддас қилмайди. Инсонни қилган амали муқаддас қилади. Банда тўғри йўлда юрса, тоза ва покиза бўлса, ботини зоҳири каби бўлса, муқаддас бўлади. Аллоҳ муқаддас қилган соғлом

қалб деганда Аллоҳ рози бўлмайдиган шаҳвоний нарсани истамайдиган қалб тушунилади. Бундай қалб бидъат аралашмаган суннатни маҳкам ушлайди, Аллоҳнинг ваҳийсига зид бўлган хабарни тасдиқламайди. Соғлом қалбли киши фақат Аллоҳнинг шариати билан ҳукм юрилади ва Унинг Ўзигагина ибодат қилади. Ибодат ихтиёрий тоат бўлиб, қалбий муҳаббат билан қоришган бўлади, унинг асоси кучли ишонч бўлиб, инсонни абадий саодатга олиб боради.

Ал-Қуддус сифатли Зот ибодат қилувчи бандаларининг қалбини нопокликлардан тозалаб, муқаддас қилувчидир.

Ал-Қуддус сифатли Зот зоҳидларнинг қалбини дунё муҳаббатидан тўсиб, муқаддас қилувчидир.

Усул олимлари бу маънонинг аксини айтадилар, яъни ким ҳавои нафсини Аллоҳ чизиб берган тўғри йўл билан қондирса, гуноҳкор бўлмайди. Масалан, шаҳвати аёлни тусаб, унга ҳалол никоҳ билан қовушса, Аллоҳ бу никоҳга баракот беради. Нафс молдунёни тусаб қолганда уни ҳалол касб билан қўлга киритса, гуноҳкор бўлмайди. Демак, ким Аллоҳнинг ал-Қуддус исмини таниса, унинг маъносини англаса, нафсини ҳам, мол-мулкни ҳам ҳаромдан поклайди, тозалайди.

Бир олим зотни зиёрат

қилдим. Ёшлари 96да экан. Шифокорлар у кишини текшириб кўришса, айтарлик касаллик йўқ экан. У зот: «Аллоҳга қасамки, ҳаётимда бирор ҳаром иш қилганимни эслай олмайман», дедилар.

Яна бир олим бор эдилар, кексайиб қолган бўлсалар ҳам, қоматлари тик, кўзлари ўткир эди, қулоқлари ҳам яхши эшитар эди. Бунинг сабабини сўрашганда у зот: «Болам! Биз ёшлиқда тана аъзоларимизни (гуноҳдан) муҳофаза қилган эдик, шунинг учун Аллоҳ қариганимизда ҳам уларни муҳофаза қилиб берди», дедилар.

Ким тақво асосида ҳаёт кечирса, ҳаёти мазмунли кечади, буюк ҳаёт бўлади. Солиҳ амаллар юзга зиё, қалбга нур, ризққа баракот, баданга қувват бўлади, эл-юртнинг муҳаббатига сазовор қилади. Ёмонлик эса юзга хиралик, қалб ва қабрга зулмат, баданга толиқиш, ризққа танглик беради, эл-юртнинг нафратига учратади. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Киши гоҳида гуноҳлари сабабли ризқидан маҳрум бўлади», деганлар.

Ал-Қуддус исмининг моҳиятини англаб етган одам йўқотган нарсаси учун ғам чекмайди, Аллоҳни топганидан кейин бошқа нарсаларга эътибор бермайди.

Ал-Қуддус исмини билган одам куч-қувватли, бой одамга ўзини хор қилиб қўймайди, чунки мўмин

кишининг шарафи тундаги ўқиган намози ва одамлардан беҳожатлиги билан бўлади.

Ҳар бир мўмин-муслмон нафсини поклаб, барча ҳаром нарсалардан ўзини сақламоғи лозим. Зеро, «Ҳаром нарсалардан четланиш билан Аллоҳга тақво қил, тавба қилувчилардан бўласан. Шубҳали нарсаларга шўнғишдан парҳез қил, покдомон кишилардан бўласан. Ҳаёт учун зарурат миқдоридан ошиғини қўлга киритма, оғир ҳисоб китобдан нажот топасан», дейилган. Катта бозорга кирсангиз, одамларнинг эҳтиёжи нақадар кўплигини кўрасиз. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ким эсон-омонликда, жисми офиятда тонг оттирса ва ҳузурида бир кунлик ризқи бўлса, унга бутун дунё бўйсундириб қўйилгандекдир», деганлар (*Имом Бухорий, Термизий ва Ибн Можа ривояти*).

Ал-Қуддус исми олдидаги мажбуриятимиз нафсимизни турли разолатлардан холи қилиб, поклаб, мусаффо ҳолга келтиришдир.

Аллоҳ таоло барчамизга ал-Қуддус сифатига муносиб пок ва салим қалб насиб этсин!

Манба: Доктор Муҳаммад Ротиб Наблусийнинг «Аллоҳнинг гўзал исмлари» номли асари асосида Анвар Аҳмад таржимаси.

ҲАЁНИНГ ҲОЙДАЛАРИ

Ҳаё шариатга мувофиқ барча гўзал нарсани қилиш, ёмон нарсани тарк этишга ундаса, хижолат тортиш, шариат буюрган ишни қилмасликка сабаб бўлиши мумкин. Масалан, ҳажга эҳром боғлаган одам шалварини ечмаса, хижолат тортган бўлади, ҳаё қилган бўлмайди.

Уламолар ҳаёни икки турга бўлишган:

1. Туғма ҳаё.
2. Ҳаёт давомида шакланган ҳаё.

Мусулмон ахлоқ илми уламолари эса: «Инсонга ота-онасида бор баъзи ахлоқларнинг хамиртуруши онасининг қорнида ҳомила бўлганида ўтади. Аллоҳ бандани халқ қилиш чоғида унга ахлоқ қобилятини қўшиб яратади. Инсон туғилиб, ўсиши жараёнида тарбия, муҳит ва одатланиш оқибатида у ёки бу ахлоқни ўзида ривожлантиради ёки йўқотиб юборади», дейдилар.

Уламолар ҳаёни бир неча навларга тақсимлаганлар.

1. Аллоҳ таолодан ҳаё қилиш.

Абу Масъуд розияллоху анҳудан ривоят қилинади: «Набий соллаллоху алайҳи васаллам: «Ҳаё қилмасанг, хоҳлаганингни қилавер» (деган гап) одамларга етган биринчи нубувват сўзларидандир», дедилар» (Имом Бухорий ривоят қилган).

Ҳаёнинг таърифи:

«Ҳаё» сўзи луғатда беҳаёлик ва бешармликнинг зиддини англатади. Бош-

қача қилиб айтганда, «Ҳаё айбдан ва маломатдан қўрқиб, ўзини тортиш, бирор ишни қилмаслик».

Уламолар ҳаёни шундай таърифлаганлар:

«Ҳаёнинг ҳақиқати шуки, у шариатга мувофиқ барча гўзал нарсани қилишга, ёмон нарсани тарк этишга ундайдиган бир хулқдир», дейишган.

Ҳаё билан хижолат тортишнинг фарқи:

2. Фаришталардан ҳаё қилиш.

3. Одамлардан ҳаё қилиш.

4. Ўзидан ҳаё қилиш.

1. Аллоҳ таолодан ҳаё қилиш.

Агар банда бутун вужуди ва ҳис-туйғуси билан Аллоҳ таоло уни доимо қўриб туришини ҳис қилса, Аллоҳ таолодан ҳаё қилади, У Зотнинг амрини бажаради ва қайтарган ишларини қилмайди.

2. Фаришталардан ҳаё қилиш.

Фаришталар кўплаб ишларни бажарадилар. Ўша ишлардан бири – одамларнинг ишларини кузатиб, амалларини ёзиб бориш вазифаси.

- Ўша ишлардан иккинчиси – инсонни доимий равишда муҳофаза қилиб юриш вазифаси.

Ибн Умар розияллоҳу анҳумодан қилган ривоятда: «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам:

إِيَّاكُمْ وَالتَّعْرِي، فَإِنَّ مَعَكُمْ مَنْ لَا يُغَارِقُكُمْ إِلَّا عِنْدَ الْعَائِطِ، وَحِينَ يُفْضِي الرَّجُلُ إِلَى أَهْلِهِ، فَاسْتَحْيُوهُمْ وَأَكْرِمُوهُمْ».

«Яланғоч бўлишдан сақланинглр, чунки сиз билан қазои ҳожат ва эркак киши ўз аёли яқинлик қилган пайтдан бошқа вақтда ҳеч ажралмайдиган зотлар бўлади. Улардан ҳаё қилинглр ва уларни ҳурмат этинглр»,

деганлар» (Имом Термизий ривояти).

3. Одамлардан ҳаё қилиш.

Ҳузайфа ибн Ямон розияллоҳу анху: «Одамлардан ҳаё қилмайдиган кимсада яхшилик йўқдир», деган.

4. Ўзидан ҳаё қилиш.

Мўмин-муслмон киши ўзининг кимлигини унутмаслиги, Аллоҳ таоло унга иймон неъматини, Ислом неъматини бериб қўйганини эсидан чиқармаслиги керак. Агар ким одамлардан ҳаё қилиб, ўзидан ҳаё қилмаса, ўзини ўзи хорлаган ва ерга урган бўлади.

Амри маъруф ва ҳаё:

Ҳақиқий ҳаё бошқаларни яхшиликка буюриб, ёмонликдан қайтаришдан тўсмайди.

Ҳаё соҳиби гоҳида ҳақ билан юзма-юз келишга ҳаё қилиб, амри маъруф ва наҳий мункарни тарк қилиши мумкин. Гоҳида

ҳаё уни баъзи ҳуқуқларни талаб қилишдан тўсиши мумкин. Бунга ўхшаш нарсалар одатда учраб туради. Бу ҳаё эмас, балки ожизлик, қўрқоқликдир. Шунинг учун ҳам Набий соллalloҳу алайҳи васаллам:

«الْحَيَاءُ خَيْرٌ كُفْلُهُ»

«Ҳаё фақат яхшилик келтиради», деганлар. Ана ўша ҳақиқий ҳаёдир.

Ибн Умар розияллоҳу анҳумдан ривоят қилинади:

«Набий соллalloҳу алайҳи васаллам бировни ҳаёси учун «Сен ҳаё қилиб, ўзингга зарар қиласан», деб итоб қилаётган кишининг олдидан ўтиб қолдилар ва:

«دَعُهُ، فَإِنَّ الْحَيَاءَ مِنَ الْإِيمَانِ».

«Уни ўз ҳолига қўй! Ҳаё иймондандир», дедилар». (Имом Бухорий, Имом Муслим ривоят қилишган).

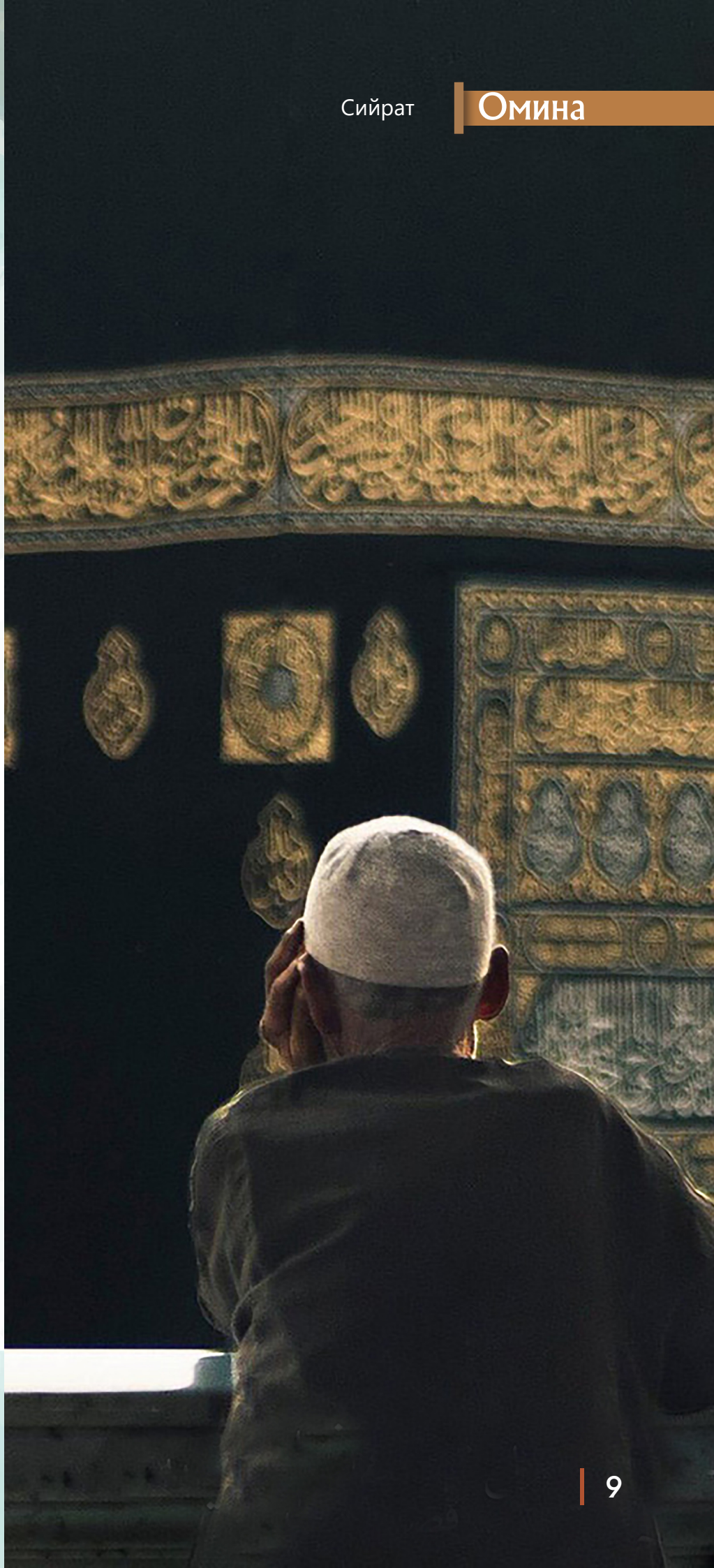

БИЛОЛ ИБН РАБОҲ РОЗИЯЛЛОҲУ АНҲУНИНГ ФАЗЛЛАРИ

Каъбанинг ичидан қайтиб чиққанларида Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳу ҳазрати Билол розияллоҳу анҳудан: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам нима қилдилар?» деб сўраганлар. Шунда Билол розияллоҳу анҳу: «Бир устунни ўнг, бир устунни чап, учта устунни орт тарафларида қилиб, намоз ўқидилар», деб айтган. Уша пайтда Байтуллоҳнинг ичида олти устун бор экан. Кейинчалик ҳазрати Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳу қачон Каъбанинг ичига кирсалар, худди Билол розияллоҳу анҳу хабар берганларидек қилиб, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қилганларини такрорлашга уринар эканлар.

Буларнинг ҳаммаси Билол ибн Рабоҳ розияллоҳу анҳунинг фазллари қанчалар улуғ эканини яна бир бор намоён қилади.

*«Ҳадис ва ҳаёт»
китобининг 24-жузидан
олинди.*

Болаларга тегишли ҳукмлар

Ота-оналар ёки бошқалар болага кийим-кечак, ўйинчоқ ва бошқа нарсалар ҳадя қилсалар, бу нарсалар ўша боланинг шахсий мулкига айланади (гарчи балоғатга етмаган бўлса ҳам). Бу мулкни ота-она ўзи хоҳлаганидек тасарруф қилиши жоиз эмас. Мабодо тасарруф қилса,

бола балоғатга етган бўлса, ота-онанинг қилган ишига розилигини билдирса, жоиз.

Балоғатга етмаган бўлса, билдирган розилиги ўтмайди. Юқоридаги қавлга биноан, қийматини тўлаш керак бўлади. Шунинг учун ёш болаларга кийим-кечак, ўйинчоқлар ва бошқа

нарсалар олиб берилаётганда шахсий мулк эмас, вақтинчалик фойдаланиш учун, деб ният қилиб олиб бериш керак. Мисол учун, «Болажоним, мана бу кўйлакни сенга вақтинчалик кийиб, фойдаланишга софга қиламан». Шундай ният билан олиб берилса, бу кўйлак ота-онанинг ўз мулкида бўлгани учун кичик келиб қолганда ёки либослар кўпайиб кетганда ака-ука, опа-сингил, қариндошларга бериб юбориши, хоҳлаганча тасарруф қилишлари мумкин.

Шунинг учун ақийқа ва бошқа муносабатлар билан чақалоқ ёки болаларга ҳадя бераётганда бу ҳадя онасига ёки отасига, деб ният қилинса, боланинг ота-онаси учун ҳолат осонлашади. Ҳадялар ота-онанинг мулки бўлгани учун чақалоқ ёки болага муносибидан, ўлчами ва ранги ярашганидан фойдаланишади. Фойдаланишмаса, хоҳлаганча тасарруф қила олишади.

Бу ҳукмни билмай, боланинг мулкида бўлган нарсаларни бериб юборган бўлсалар, болага ўша мулк қийматини тўлайдилар. Агар бола балоғат ёшига етиб бўлган бўлса, розилиги сўраб қўйилади.

*Муҳаммад ибн Маҳмуд
Уструшонийнинг "Болаларга тегишли ҳукмлар"
китобидан
Замира Тўйчиева
тайёрлади*

Аёлларга хос энг зарур масала

من أكثر الأسئلة طرحاً لدى النساء السؤال عن الإفرازات الخارجة منهنّ، والتي تسمّى لدى الفقهاء بـ«رطوبة الفرج»، هل هي طاهرة أم نجسة، وهل تنقض الوضوء أم لا؟
وبيانه:

إن هذه الإفرازات طاهرة عند الإمام أبي حنيفة رضي الله عنه، ففي «الجوهرة النيرة» ١: ٣٨: «رطوبة الفرج فهي طاهرة عند أبي حنيفة كسائر رطوبات البدن».

وبالتالي لا يتنجس اللباس الذي تلامسه؛ لأنها كسائر رطوبات البدن من عرق وغيره لا تنجس الملابس. ففي «رد المحتار» ١: ٣٤٩: رطوبة الفرج طاهرة

Аёллар томонидан кўп сўраладиган саволлардан бири ўзларидан келадиган ажралма ҳақидадир. Бу фуқаҳолар наздида «фарж рутубати» деб аталади. У покми ёки нажасми? У таҳоратни кетказадими, йўқми?

Имом Абу Ҳанифа раҳматуллоҳи алайҳи наздиларида бу ажралмалар покдир. «Ал жавҳаротун-наййира»да: «Фарж рутубати Абу Ҳанифанинг наздида бошқа бадан рутубатлари каби покдир», дейилган (1:38). Қолаверса, у теккан либос нажас бўлмайди. Чунки у бадандан

ажраладиган тер ва бошқа шу каби рутубатларидан бўлиб, либосни нажас қилмайди.

«Роддул мухтор»да: «Фарж рутубати покдир», дейилган (1:3489).

وهذه الطهارة للإفرازات إذا كانت صافية نقية خالية عن لون، بخلاف ما إذا اختلطت بغيرها فتغير لونها فإنها تكون نجسة بالاتفاق، قال خاتمة المحققين ابن عابدين في «حاشيته على الدر المختار» ١: ٣٤٩: «وهذا إذا لم يكن معه دم، ولم يخالط رطوبة الفرج». «مذي أو مني من الرجل أو المرأة وأما بالنسبة لنقضها للوضوء، فطالما أنها

طاهرة إن لم يخالطها شيء عند الإمام أبي حنيفة رضي الله عنه، فهي غير ناقضة للوضوء عنده، وقد صرح بذلك في الضياء المعنوي شرح مقدمة الغزوي ق ١١٢/١، فقال: «إن أخرجت المرأة القطنة من فرجها بأن حشته بقطنة حتى غيّبتها، ثم أخرجتها، وكانت القطنة مبلولة، وقيد بمبلولة؛ لأنه لو خرجت غير مبلولة لا ينتقض، وهذا التفصيل قول البعض

Ажралма шаффоф, тиниқ бўлса, ҳар хил ранглардан холи бўлса, пок ҳисобланади. Бошқа нарса аралашиб, ранги ўзгарса, нажас бўлишига иттифоқ қилинган. Муҳаққиқларнинг ҳолами Ибн Обидийн ўзининг «Дуррул-мухтор»га ёзган «Ҳошия»сида шундай деган: «Агар фарж рутубати билан бирга қон бўлмаса, мазий аралашмаган, эркак ёки аёлнинг манийси аралашмаган бўлса, пок бўлади».

Энди таҳоратни кетказишига келсак, имом Абу Ҳанифанинг наздида ҳеч нарса аралашмаган бўлса, пок ҳисобланади, демак, у зотнинг наздида таҳоратни кетказмайди. Бу ҳақда «Зиёул-маънавий шарҳу Муқаддиматил-Ғазнавий»да: «Агар аёл фаржига йўқ бўлиб кетгунича пахта қўйган бўлса, кейин уни олганида пахта ҳўл бўлса» деб, ҳўл бўлиши шарт қилинган, чунки ҳўл бўлиб чиқмаса, таҳорати бузилган бўлмайди» (1:112).

Мана шу баъзиларнинг айтган тафсилотидир.

وهذا ما أفتى به العلامة مصطفى الزرقا رحمه الله كما في فتاواه ص ٩٥، فقال: «سئلت فيما مضى كثيراً عن هذا الموضوع، وكنت أبين شفهاً للسائلين من رجال ونساء أن هذا السائل اللزج الذي يخرج من المرأة في الحالات العادية ويسميه الناس الطهر ليس بنجس شرعاً، ولا ينقض وضوء المرأة، كما يقرره الفقهاء، ومن السائلين من يستغرب هذا الجواب؛ لأنهم متصورون خلافه، ويتأكد مني فأؤكد لهم، كأنما كل ما فيه تيسير وتسامح ودفع للحرَج والمشقة.

فحاصل ما سبق:

Аллома Мустафо Зарқо раҳимахуллоқ шунга кўра фатво берган бўлиб, булар фатволарининг 95-сaҳифасида келган. У киши айтади: «Бу мавзу ҳақида кўп сўралдим. Эркак ва аёл сўровчиларга: «Оддий ҳолатларда аёл кишидан чиқадиган бу ёпишқоқ суюқлик шаръан покдир, нажас ҳисобланмайди ва фақиҳлар қарор қилганларидек, у аёлнинг таҳоратини бузмайди», деб оғзаки тушунтирар эдим. Сўровчилар ичида бу жавобга ҳайрон бўладиганлари ҳам бор. Чунки улар бунинг аксини тасаввур қиладилар. Улар мендан таъкидлаб сўрашади, мен ҳам уларга таъкидлаб айтаманки, бу масалада барча нарса осонлаштириш, кенглик яратиш ва танглик ҳамда машаққатни даф қилишдир».

أن الإفرازات طاهرة عند الإمام أبي حنيفة رضي الله عنه إن كانت صافية، وهي غير ناقضة للوضوء على المعتمد للفتوى.

وعند غيرهم من الفقهاء كما في الموسوعة الفقهية ٣٢: ٨٥: «أنه ذهب جمهور الفقهاء إلى نجاسة رطوبة الفرج الخارجة من باطنه؛ لأنها حينئذ رطوبة داخلية، أما الخارجة من ظاهر الفرج، وهو ما يجب غسله في الغسل والاستنجاء فهي طاهرة. وذهب أبو حنيفة والحنابلة: إلى طهارة رطوبة الفرج مطلقاً

Ўтган солиҳларнинг ҳулосаси шуки, имом Абу Ҳанифа раҳматуллоҳи алайҳнинг наздида ажралмалар пок бўлиб, агар соф бўлса, фатводаги суянилган қавлга кўра, таҳоратни бузмайди.

Бошқа фақиҳлар ҳам шундай дейишган. «Мавсуъатул-фиқҳийя»да (32:85) шундай дейилган: «Жумҳур фуқаҳолар фаржнинг ичидан чиққан рутубатни нажас дейишган, чунки у ички рутубатдир. Аммо ташқи рутубат фаржнинг зоҳири ҳисобланади, у ер ғусл ва истинжода ювиш вожиб бўлган жой бўлиб, покдир. Абу Ҳанифа ва ҳанбалий мазҳаби уламолари эса фаржнинг рутубатини мутлақо пок дейишган».

**"Анвaарул уламаа"
номидаги ҳанафийлар
маркази фатвоси**

София

БИНТИ ХУЯЙ

София бинти Хуяй розияллоху анҳо оталари Хуяй ибн Ахтобнинг насаби Ҳорун алайҳиссаломга бориб тақалади. У кишининг оналари Барра бинти Самуал ҳам Бану Назир

яхудийларининг катта оилаларидан эди.

София оиланинг эрка фарзанди бўлиб ўсди. Бу ҳақда ва у кишининг Расулulloҳ соллаллоху алайҳи васаллам ҳақларида би-

ринчи эшитган нарсалари тўғрисида Ибн Исҳоқ «Сийрат» китобида София бинти Хуяй розияллоху анҳодан қуйидаги ривоятни келтирадилар:

«Мен отамнинг энг маҳбуб боласи эдим. Амаким Абу Ясирга ҳам худди шундоқ эдим. Мен уларга бошқа болалари билан бирга йўлиқсам, албатта, бошқани қўйиб, мени олар эдилар. Расулulloҳ соллаллоху алайҳи васаллам Мадинага келиб, Қубодаги Амр ибн Авфникига тушганларида отам Хуяй ибн Ахтоб ва амаким у зотнинг олдиларига боришди. Улар қуёш ботганда қайтиб келишди. Иккови жуда ҳам чарчаган, тарвузи қўлтигидан тушган ҳолда зўрға келишди. Мен одатдагидек уларнинг қаршисига эркаланиб чиқдим. Аллоҳга қасамки, икковидан бири ҳам менга илтифот қилиб қўймади. Уларни ҳам босган эди. Мен амаким Абу Ясирнинг отам Хуяй ибн Ахтобга:

«Бу ўшами ўзи?» деганини эшитдим.

«Ҳа, Аллоҳга қасам», деди у.

«Таниб, аниқладингми ўзи?» деди.

«Ҳа», деди у.

«Сенда у ҳақда нима бор?» деди.

«Адоват! Аллоҳга қасам, модомики бор эканман!» деди у.

София бинти Хуяй Расулulloҳ соллаллоху алайҳи васалламга адовати ана

шундоқ қаттиқ бўлган оилада ўсдилар.

Уларнинг оиласи Хайбар деган жойда истиқомат қилар эди. София бинти Хуяй вояга етганларида Салом ибн Мишкам ал-Қаразий деган кишига турмушга чиққан эдилар. У билан ажрашганларидан кейин эса Кинона ибн Робийъга никоҳланган эдилар.

* * *

Хайбар Мадинаи Мунавварадан етмиш милча узоқликдаги жой бўлиб, яҳудийлар у жойни босиб олишган эди. Ислом зоҳир бўлгандан кейин мусулмонларга хиёнат қилган яҳудийлар ҳам қочиб келиб, шу ерга жойлашишган эди.

Мусулмонлар Хайбар қўрғонларини бир неча кунлаб давом этган кучли қамал ва шиддатли урушлардан кейин бирин-кетин фатҳ қилишди.

* * *

Хайбарда асирга тушган аёллар ичида яҳудийлар бошлиғининг қизи София бинти Хуяй ҳам бор эдилар. Ўша вақтдаги таомилга кўра урушда асир тушган эркак-аёллар уруш қатнашчиларига мулк сифатида тақсимлаб берилар эди. Урушда София бинти Хуяй розияллоҳу анҳонинг отаси ва бошқа қариндошлари ҳалок бўлган эди. Эри Кинона ибн Робийъ хиёнати учун қатл қилинган эди. Ўзи эса бошқалар билан бирга асир тушди.

Асирларни жамлаб бўлингандан кейин саҳобийлардан Диҳятул Калбий розияллоҳу анҳу Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келиб:

«Эй Набийаллоҳ, менга асиралардан бир жория беринг», деди.

«Бориб, бир жорияни олавер», дедилар у зот.

У бориб, София бинти Хуяйни олди.

Бошқа бир мусулмон одам Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келиб:

«Эй Набийаллоҳ, Диҳяга Қурайза ва Бану Назирнинг саййидаси София бинти Хуяйни бердингиз. У сиздан бошқага лойиқ эмас», деди.

Ана ўшанда Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам душман қавм бошлиғининг қизи асирга тушганидан хабардор бўлдилар ва унга ўзига яраша муомала қилишни бошладилар. Диҳятул Калбий розияллоҳу анҳуга етти орос пул бериб, София бинти Хуяйни сотиб олдилар ва бошқа бир жорияни олишни тавсия қилдилар.

Ўзлари эса София бинти Хуяйни Умму Сулайм розияллоҳу анҳога топшириб, унга қараб туришни тайинладилар.

* * *

Ибн Саъд раҳматуллоҳи алайҳи «Тобақот»да келтирадилар:

«София Набий соллал-

лоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига кирганда у зот унга:

«Отанг Аллоҳ уни қатл қилгунча менга яҳудийларнинг энг ашаддий адоватлиси бўлди», дедилар.

«Эй Аллоҳнинг Расули, Аллоҳ Ўз китобида, бировнинг гуноҳини биров кўтармайди, деган», деди у.

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам унга:

«Сен ўзинг ихтиёр қил. Агар Исломни ихтиёр қилсанг, сени ўзим учун олиб қоламан. Агар яҳудийларни ихтиёр қилсанг, озод қиламан, бориб қавминга қўшилиб оласан», дедилар.

«Эй Аллоҳнинг Расули, сиз мени даъват қилишингиздан олдин мен Исломни ёқтирганман ва сизни тасдиқ қилганман. Яҳудийларда менинг ҳожатим ҳам, отам ҳам, акам ҳам йўқ. Сиз менга куфр ва Исломдан бирини танлаш ихтиёрини бердингиз. Аллоҳ ва Унинг Расули мен учун озодлик ва қавминга қайтишдан кўра маҳбуброқдир», деди.

Пайғамбар соллalloҳу алайҳи васаллам София бинти Хуяй розияллоҳу анҳонинг озод қилинишларини маҳр этдилар. Шундай қилиб чўрини озод қилиш маҳр ўрнига ўтиши шариат ҳукми бўлиб қолди.

София бинти Хуяй розияллоҳу анҳонинг бунчалик даражага боришларига бошқа бир сабаб ҳам бор эди. Бу сабаб ҳақида Тобарий ва бошқа тарих-

чилар қуйидаги ривоятни келтирадилар:

«У Кинона ибн Робийъга келин бўлиб тушганда уйқусида туш кўрибди. Ясриб томондан бир ой келиб унинг қўйнига кирибди. Бу тушни эшитган Кинона:

«Бу сенинг Ҳижознинг подшоҳи Муҳаммадни орзу қилишингдан бошқа нарса эмас!» деб бақирди ва унга тарсаки туширди. Ўша тарсакининг изи кейин ҳам қолди».

Бу ҳол ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг София бинти Ҳужай розияллоҳу анҳога уйланишлари оддий ҳолат эмаслигидан дарак беради. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳар бир ишлари илоҳий ҳикматга боғлиқ бўлганидек, у зотнинг София бинти Ҳужай розияллоҳу анҳо билан бўлган алоқалари ҳам шундай ҳикматга оид эди.

* * *

София бинти Ҳужай розияллоҳу анҳо иддалари чиққунча Умму Сулайм розияллоҳу анҳонинг қарамоғида турдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳам у кишининг иддалари чиққунча Хайбардан қайтмадилар. Бу иш ҳам ҳикматдан холи бўлмаган эди.

Кейин нима бўлганини Ибн Саъд раҳматуллоҳи алайҳи «Тобақот»да қуйидагича келтирадилар:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам у ҳайз-

дан пок бўлмагунча Хайбардан чиқмадилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Хайбардан чиққанларида унинг олдига кирмаган эдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга чиқишлари учун туяни яқинлаштирилганда, у зот оёқларини Софияга тўғрилаб турдилар. У у зотнинг сонларига оёғини қўйиб туяга миниши керак эди. У бундан, у зотни улуғлаб, бош тортди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сонларига тиззасини қўйиб туриб чиқди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам уни тўсиб турдилар ва орқаларига миндирдилар. У зот ўз ридоларини унинг елкасидан юзини тўсадиган қилиб ёпиб қўйдилар. Сўнгра оёғининг остидан ўтказиб тортиб, боғлаб қўйдилар. У зот уни ўз аёллари манзиласига қўйдилар.

Умму Синан Асламия айтади:

«Мен Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг София билан тўйларига бўлганлардан бири эдим. Бас, биз уни ювиб тарадик ва атирладик. У зийнатланса, ёришиб кетадиган аёллардан эди. Мен ўша кунгидек хушбўй атирни топмадим. Биз Расул ўз аҳлига кирмоқда, дейилгунча ҳеч нарсани сезмабмиз.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам у томон юриб келган эдилар, у ўрнидан туриб кутиб олди.

Биз унга шундоқ қилишни буюрган эдик. Биз икковларининг олдиларидан чиқиб кетдик. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ўша ерда ётиб қолдилар...».

Ўшанда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам София бинти Ҳужай онамиз розияллоҳу анҳодан нима учун биринчи марта бош тортганликлари ҳақида сўраганларида, «Яҳудийлар яқин жойда бўлганлари учун сизга бирор нарса қилишмасин деб қўрқдим», дедилар. Бу гап ҳам Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг у кишига бўлган ихлосларини ортирган.

* * *

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг яҳудийлар бошлиғининг қизига уйланганлари хабари ҳамма тарафга тарқалган эди. Бу ишдан дўстлар хурсанд бўлишди ва душманлар ҳасратманд бўлишди. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг аёллари эса ўзига яраша рашк қилишди.

Ибн Саъд раҳматуллоҳи алайҳи қилган ривоятда Ато ибн Ясор розияллоҳу анҳу қуйидагиларни айтди:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам София билан Хайбардан келганларида уни Ҳориса ибн Нўмоннинг уйларидан бир уйга туширдилар. Ансорларнинг аёллари унинг

ҳақида ва жамоли ҳақида эшитиб, унга назар солиш учун кела бошлашди. Оиша онамиз розияллоҳу анҳо ҳам ниқобланган ҳолда келиб, унинг олдига кирди. У зот уни танидилар. У ташқарига чиққанида Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳам ортидан чиқдилар ва:

«У қандоқ экан, эй Оиша?» дедилар.

«Бир яҳудия экан!» деди у.

«Ундай дема, эй Оиша! У Исломга кирди ва Исломи гўзал бўлди», дедилар у зот.

* * *

София бинти Ҳуяй онамизда барча камолот сифатлари бор эди. У киши Пайғамбаримиз Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг завжаи мутоҳҳаралари ўлароқ у зотдан кўп нарсаларни ўрганган, ўртак олган эдилар. Биз у кишининг уламоларимиз томонидан ривоят қилинган баъзи бир алоҳида таъкидлаш лозим бўлган сифатлари ҳақида қисқагина сўз юритамиз.

София бинти Ҳуяй онамиз розияллоҳу анҳонинг ҳалимликлари ҳақида Ибн Абдул Барр раҳматуллоҳи алайҳи қуйидаги ривоятни келтирадилар:

«Софиянинг бир жорияси унинг шанбани яхши кўриши, яҳудийларга яхшилик қилиши ҳақида гап тарқатди. Умар одам юбориб, бу ҳақда сўради. София бинти Ҳуяй онамиз:

«Аммо шанбага келсак, Аллоҳ менга унинг ўрнига жумани берганидан буён уни яхши кўрганим йўқ. Яҳудийларга келсак, уларнинг ичида қариндошларим бор. Мен ўшаларга силаи раҳм қиламан», деди.

Сўнгра жорияга:

«Қилган ишингга сени нима мажбур қилди?» деди.

«Шайтон», деди жория.

София бинти Ҳуяй онамиз оҳисталик билан:

«Бор, кетавер. Сен озодсан», деди».

Бундан ортиқ ҳалимлик бўлиши мумкинми?

* * *

София бинти Ҳуяй онамиз илмга ҳарис зот эдилар. У киши Қуръони Каримни кўп ўқиб ўрганар эдилар. София бинти Ҳуяй онамиз Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан ўнта ҳадис ривоят қилганлар.

Баъзи кишилар София бинти Ҳуяй онамизнинг афзалликлари рўйхатини ҳам тузишган:

1. У киши Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламни ва Исломни ўз қавмлари ва динларига қайтишдан устун кўрганлар.

2. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сонларига оёқларини қўймай, юксак одоб намунасини кўрсатганлар.

3. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга озор етишидан қўрқиб,

яҳудийларга яқин жойда тўйлари бўлишидан бош тортиб, у зотга ўз ихлосларини намоён қилганлар.

4. Фитначиларга қарши туриб, Усмон розияллоҳу анҳуга ёрдам берганлар.

5. Сахийлик қилиб, Фотима розияллоҳу анҳога ва бошқа аёлларга тилларини бўлиб берганлар.

6. Ўзлари ҳақида ҳазрати Умар розияллоҳу анҳуга чақимчилик қилган жорияни озод қилганлар.

7. Исломлари маҳрлари бўлган.

София бинти Ҳуяй онамиз розияллоҳу анҳо ҳижрий эллигинчи санада Мадинаи Мунавварада вафот этдилар. У киши Бақийъ қабристонига, мўминларнинг бошқа оналари ёнига дафн қилиндилар.

София бинти Ҳуяй онамиз розияллоҳу анҳонинг вафотлари ҳақидаги хабар Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоҳу анҳуга етганда бомдод намозидан кейинги вақт бўлишига қарамай, у киши саждага йиқилдилар. У кишига:

«Шу вақтда ҳам сажда қиласанми?» дейишди.

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Қачон бир оятни кўрсангиз, сажда қилинлар», деган эмасмилар? Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг завжаларининг ўлиmidан ортиқ оят борми?!» дедилар.

Аллоҳ таоло София бинти Ҳуяй онамиз розияллоҳу анҳодан рози бўлсин.

Ўғлим!
Интернет катта
бозорга ўхшайди.
**У ерда ҳеч ким
молини текинга
тарқатмайди**

Интернет замонида ҳаким зотнинг ўғлига қилган тиллага тенг тавсиялари:

– Ўғлим! Google, Facebook, Twitter, WhatsApp, Telegram, Instagram ва барча ижтимоий тармоқлар бамисоли тубсиз денгиздир. Унда қанчадан қанча кишиларнинг ахлоқлари фарқ бўлган, ақллари чўккан.

Уларнинг ичида йигитлар ҳам, қариялар ҳам бор...

Тўлқинлари ифбатли

қизларнинг ҳаёсини ютиб юборган...

У жуда кўп халойиқни ҳалок қилган.

Унга шўнғиб кетишдан огоҳ бўл. Интернетда гўёки асалари каби бўл, аввало ўзингга, кейин ўзгаларга фойда келтиришинг учун саҳифаларнинг энг покизасини зиёрат қил.

Ўғлим! Пашша каби гул-

га ҳам, гўннга ҳам қўниб, ўзинг билмаган ҳолда касалликларни ташима...

Ўғлим! Интернет катта бозорга ўхшайди. У ерда ҳеч ким молини текинга тарқатмайди. Ҳамма муқобилига бирор нарса хоҳлайди.

Кимдир молининг муқобилига одоб-ахлоқни олмақчи бўлади...

Кимдир шубҳали фикрларини тарқатмоқчи бўлади...

Яна кимдир шуҳрат қозонгиси келади...

Яна кимдир жамиятнинг ислоҳ қилмоқчи бўлади...

Молни яхшилаб текширмагунингча сотиб олма.

Ўғлим! Миш-мишларни ва бўлмағур латифаларни тарқатишдан, ҳаром нарсаларни кўчириб ёйишдан ҳазир бўл.

Билгин, сен бу яхши ва ёмон нарсалар билан тижорат қилмоқдасан. Товарингни бировга таклиф қилишингдан олдин покизасини танлаб ол, чунки мижоз сендан маслахат сўраб ўтирмайди, сотиб олаверади.

Ўғлим! Бирор нарса остига фикр ёзиб қолдирмоқчи бўлсанг, яхшилаб ўйла, бу гапларинг Аллоҳни рози қиладими, йўқми?!

Ўғлим! Кўзинг билан кўрмаган инсон билан дўст тутинма.

Одамларга ёзган нарсалари орқали ҳукм чиқарма... чунки уларнинг

қип-қизил жоҳил... гўзаллар бадбашара... сахийлар зиқна... жасурлар қўрқоқ... Аллоҳ раҳматига олганигина мустасно. Сен ҳам Аллоҳ раҳматига олганлар сафида бўл.

Ўғлим! Ўзларига сохта исм қўйиб оладиганлардан эҳтиёт бўл. Чунки улар ўзларига ишонмайдилар. Ўзига ишонмаганга сен ҳам ишонма.

Сен ҳам бировнинг исмини қўйиб олма, чунки Аллоҳ сирни ҳам, унданда махфийроғини ҳам билиб туради.

Ўғлим! Сенга озор берганга озор берма. Сен

ни саралаб ол... сен ёзасан фаришталар ҳам ёзишади. Аллоҳ барчани кузатиб, ҳисоб-китоб қилиб туради.

Ўғлим! Дахшатли интернет денгизида сен учун энг қўрқадиган нарсам ҳаром, фисқу фуҷур, беҳаё нарсаларни томоша қилишингдир. Агар ушбу ҳаром нарсалардан четлаб ўта олсанг, интернетдан ўзингнинг манфаатинг учун фойдалан, жамиятинг билан мулоқот қил, динингни ёйишга ҳаракат қил. Агар ҳаром нарсалар гирдобида қолганингни кўрсанг, интернет дунёсидан йиртқич ҳайвондан қочганингдек қоч, чунки қиёматда дўзах борадиган жойингга, ҳақ-ҳуқуқини топтаган инсонларинг хасмингга айланишади.

Ўғлим! Шайтоннинг қармоғига ғафлатда қолганлар, шахватга берилганлар илинади. Бу иккиси интернетнинг устунларидан ҳисобланади.

Интернет ғафлатинг учун эмас, хизматинг учун яралган. Сен уни икки дунё манфаатинг учун ишлат, у билан келажагингни қур, сени бузиб, ер билан яксон қилишига йўл қўйма! Охиратда сенинг фойданга ҳужжат бўладиган қил, зиёнингга ҳужжат қилма!

Аллоҳ барчамизни тўғри йўлидан адаштирмасин. Амин!

**Муҳаммад Али
Муҳаммад Юсуф**

исмлари ясама, суратлари сохта, ахлоқлари безалган, сўзлари ёқимли, юзларида ниқоб, ростлари ёлғон бўлиши мумкин...

Қанчадан-қанча олимпикни даъво қилганлар

ўзингнинг, у ўзининг ахлоқини намойиш қилади. Сен бу ишинг билан ўз ахлоқингни кўрсат, унинг ахлоқини эмас... қозон ичидаги нарсаси билан тошади.

Ўғлим! Ёзаётган нарсанг-

Бизлар дунёни гапхонага, чойхонага эмас, китобхонага, илмхонага айлантирган уммат эдик...

Мавлоно Румийнинг (хотирамга тошга ўйган-дек ёзиб қўйганим) бир гаплари бор: «Оқил одам еган муштнинг соҳибини эмас, сабабини қидиради».

Сиз ҳам бошимизга тушаётган савдоларнинг сабабини таҳлил қилиб кўрган бўлишингиз керак. Менинг назаримда, тилимизни тишлаб қолишимизга сабаб бўлаётган апперкот зарбаларнинг бош сабаби – ҳайбатимизни йўқотганимиздир. Мўминлик ҳайбатимиз деярли қолмади ҳисоб.

Ўзимизни иккинчи сорт одамдек ҳис қилишни одатга айлантирдик.

Аллоҳнинг амрларини бажараётганимиз учун қисинамиз-қимтинамиз, ҳақ сўзни айтишга ботинолмаймиз.

Елкамизга санчилган пичоқни бир-икки сантиметр орқага тортсалар, буни бир лутф деб билиб, севи намиз.

Ҳақни айтиб балога қолган мўмин қардошимизнинг ёнини олмаслигимиз мумкин, аммо ҳалол-ҳаромни фарқламайдиган пулдор бир бойнинг ҳар гапини тавозе ила маъқуллаймиз.

Ҳеч нарсага аралашмай, бир четда юришни касбга айлантириб олдик. Эдмунд

Бёркнинг бир гапи бор: «Жаҳолат тантана қилиши учун яхши одамларнинг ҳеч нарса қилмасликлари кифоя», дейди у.

Яна шу ҳолимизда, асҳоби киром билан Жаннатларда жамланишни орзу қиламиз. Ўзини билиб, жимгина, уй ичида Қуръон ўқиб, фақат ўз болаларига насиҳат қилиб, «Алҳамдулиллаҳ, мусулмонмиз. Бир кишилик амал қилиб олсак ҳам катта гап. Қўлимиздан нимаям келарди», дея бўйин қисиб юрган саҳоба ҳақида ким эшитган?! Асҳоби киром: «Санинг домланг унақа деди, мани домлам бунақа деган», «Санинг устозинг ноҳақ, мани устозим ҳақ», «Сан

фалонийлардансан, ман писмадонийларданман» дея майдалашиб, бир-бирининг ҳар айтган сўзини ижикилаб текширганми?! Фитна бу!

Оёғимиз остида ер силкиниб, ёрилиб ютво-раман деб турибди, биз бир-биримиз билан гап талашиб ётибмиз. Энг ёмони, болаларимизни ҳам ўзимизга ўхшатиб тарбияляпмиз.

Бизлар ўз наздимизда Жаннатталабмиз. Малаклар наздида-чи? Уларнинг наздида балки ислоҳталабдирмиз, балки таъмирталаб...

Аввал ўзимизни ислоҳ қилайлик, нотўғри программада ишлаётган миямизни таъмирлайлик, букчаверганимиздан букрига ўхшаб кетган қаддимизни тиклайлик, сўқирлашган кўзларимизни очайлик, йўқотган йўлимизни топиб олайлик... Ўзимизни ўзгартирмагунимизча, аҳволимиз ўнганмайди. Зотан, бизлар дунёни гапхонага, чойхонага эмас, китобхонага, илмхонага айлантирган уммат эдик; малаклар билан бўйлашган уммат эдик; мадад учун кўклардан фаришталар индирилган уммат эдик.

Эндиги ҳолимизга боқинг...

Дилфуза Комил

Фарзандларни гапга кўндириш учун қандай гапирган маъқул?

Биз ота-оналарни қийнайдиган кунлик масалалардан бири – фарзандларимизнинг жамиятда, оилада, атрофдагилар билан бўладиган муносабатларда ўзларини рисоладагидай тутишлари билан боғлиқ муаммолардир. Баъзан бу жудаям оғир масалага айланиб кетади. Ушбу муаммоларнинг бир қисми бизнинг талабларимиз билан боғлиқ. Яъни, катталарнинг талаблари – тозаликка риоя қилиш, вазифалар, хушмуомалалик, кун тартибига риоя қилиш

ва ҳоказо. Болаларнинг қанчаси ҳам бу талабларни ўз ихтиёрлари билан бажарардилар?! Ота-оналарнинг эса қанча қувватлари болаларининг ижтимоий нормаларга одатлантиришга сарфланади...

Шундай вақтлар бўладики, ўз фарзандларимиз бизни худди «душмандек» кўрадилар. «Қўлинг-ни юв... кийимларингни йиғиштир... дарсингни қилдингми?... ростданам тишингни ювдингми?... кийимингни алмаштир... жойингизга ётинглар... ух-

ланглар...» каби уларни хоҳламаган ишларига тинимсиз мажбурлаймизда!.. Яна улар хоҳлаган ишларига ҳам йўл қўймаймиз: «Қўлинг билан ема... тақирлатмай ўтир... тортишма... кроватдан сакрама... бурнингни ковлама...» Бундай пайтда болалар: «Нима хоҳласам қиламан», ота-оналар эса: «Мен айтгандай қил!» кайфиятида бўладилар. Ўйлаб кўринг, бундай ҳолат куни билан неча марта рўй беради? Бундай муаммоларнинг ечими бормикин?

Фарзандимиз билан бўладиган мулоқотда у бажариши керак бўлган ишни унга тўғри оҳангда, керакли ибора билан ифодалаб беришимиз жуда ҳам аҳамиятли.

Фарзандларимиз билан бўладиган ўзаро муносабатлардаги айрим муаммоли ҳолатларни кўз олдимизга келтириб кўрайлик... Келинг, аввало бундай ҳолларда ота-оналар кўпинча қўллайдиган усулларни келтириб ўтайлик. Шу билан бирга, ўзимизни бола ўрнига қўйиб, ушбу ҳолатларга жавобларимизни ҳам кўриб чиқайлик. Имкони бўлса ёзиб кўрайлик. Қўйидагиларни бирор киши ўқиб турса, кўзингизни юмиб жавоб берсангиз, янада яхши.

1. Айблаш (ва маҳқум қилиш).

«Яна қўлларингнинг изи эшикда турибди! Нега доим шундай қиласан?! Нима бўлган ўзи сенга? Қачондир, ниманидир тўғ-

ри бажара оласанми, ўзи? Неча марта айтиш керак, эшикни тутқичидан ушла, деб?! Ҳеч қачон қулоқ солмайсан!!!»

Бола сифатида ҳиссиёт-тингиз:

2. Урушиш.

«Кўчада ҳаво ҳарорати 0° дан паст, сен эса енгил кийиниб олгансан! Қанақа аҳмоқлик?!», «Кел, ўзим тузатиб бераман велосипедингни! Техникани тушунмаслигингни жуда яхши биласан-ку!», «Қара, қандай еяпсан?! Кўнгилни оздиради!», «Бу қанақа исқиртлик? Уйғаям шунақа ифлос нарсани олиб кирадимиз?! Худди ҳайвонга ўхшайсан!»

Бола сифатида ҳиссиёт-тингиз:

3. Таҳдид, дўқ-пўписа.

«Яна бир марта шу лампага тегсанг, шапалоқ ейсан!», «Бир минутдан кейин оғзингдаги сақични ташламасанг, ўзим оғзингни очиб, чиқариб ташлайман!», «Учгача санайман, кийиниб бўлмасанг, уйда қоласан!»

Бола сифатида ҳиссиёт-тингиз:

4. Буйруқлар.

«Ҳозироқ хонанга чиқ!», «Тез мана бу пакетларни чиқариб ташла!», «Ахлат челакни ҳали бўшатмадингми?! Тез бўл! Нимани кутяпсан?!»

Бола сифатида ҳиссиёт-тингиз:

5. Насиҳат ва тушкунликка тушириш.

«Китобни қўлимдан мана шундай тортиб олиш тўғри деб ўйлайсанми? Яхши хулқ-атворли бўлиш

қанчалик муҳимлигини ҳали-бери тушунмайдиган кўринадан. Бошқалар бизга яхши муомала қилишларини хоҳласак, биз ҳам уларга одоб билан муомала қилишимиз кераклигини тушуниб ол. Сендан ниманидир тортиб олишларини хоҳламасанг керак?! Унда ўзинг ҳам бошқадан тортиб олма. Биз бошқалар бизга қандай муомала қилишларини кутсак, шундай бўлишимиз керак».

Бола сифатида ҳиссиёт-тингиз:

6. Огоҳлантириш.

«Қара! Куясан!», «Эҳтиёт бўл! Машинани тагида қоласан!», «Уёққа чиқма! Ичкилишни хоҳлаяпсанми?!», «Иссиқ кийинмингни кий, бўлмаса шамоллайсан!»

Бола сифатида ҳиссиёт-ларингиз:

7. Чарчоқли нолишлар.

«Иккаланг ҳам бўлди қил! Қачонгача асабимни бузмоқчисанлар?! Касал бўлишимни хоҳлаяпсизларми?! Инфаркт бўлишимни истайсизларми?!», «Ҳали қараб туринглар, ўзларинг болали бўлганда биласизлар, одамнинг ғазаби, аччиғи чиқиши нима эканлигини?!», «Мана бу оқ сочларни кўряпсанларми?! Ҳаммаси сенларни деб! Сенлар ажалимдан беш кун олдин ўлдирасанлар мени!...»

Бола сифатида ҳиссиёт-ларингиз:

8. Солиштириш. «Нега аканга ўхшамайсан?! У доим ишини ўз вақтидан аввал бажариб қўяди!»,

«Малика ўзини дастурхонда жуда яхши тутуди. Ҳеч ҳам овқатни тўкиб еганини кўрмайман», «Нега Усмонга ўхшаб кийинмайсан? Доим сочлари тартибли, кўйлак, шимлари чиройли туради. Кўриб, кўзинг қувнайди!»

Бола сифатида ҳиссиёт-тингиз:

9. Истеҳзо, киноя. «Эртага тест эканлигини билиб туриб, китобингни мактабда қолдириб келдингми?! Жуда ажойиб!», «Шу катакли кўйлагингни киймоқчимисан?! Бугун роса хушомад қилишар эканда!», «Шу уй ишини эртага мактабингга олиб бориб ўқитувчига кўрсатмоқчимисан? Балки ўқитувчинг «хитойча» ўқишни билар, лекин мен билмайман...»

Бола сифатида ҳиссиёт-тингиз:

10. «Башорат» қилиш. Баҳоларингни бошқача айтиб, мени алдадинг-а? Биласанми, катта бўлганинда нима бўлади? Ҳеч ким сенга ишонмайди!», «Худбин бўлишда давом эт. Кўрасан, ҳечким сен билан ўйнашни хоҳламайди. Ҳеч қачон дўстларинг бўлмайди», «Доим нолийсан. Ўзингга ўзинг ёрдам беришга бирор марта ҳам уриниб кўрмайсан. 10 йилдан кейин ҳам худди шундай нолиб юраверасан...».

Бола сифатида ҳиссиёт-тингиз: энди бу ҳолатларга бола кўзи билан қараб, ҳис қилиб кўрган бўлсан-

гиз, бошқаларнинг ҳам бу ҳақдаги ёзганларини ўқиш қизиқ бўлса керак? Қизиғи, ҳар хил инсонлар ўз таасуротларини турли ифодалаган бўлсалар ҳам, мазмуни деярли бир хил.

Марҳамат, баъзилари билан танишинг: 1. Айблаш. «...эшик мендан муҳимроқ», «яхшиси, «мен қилмадим», деб алдайман», «мен аҳмоқман, юзимни буриштираман, уришиб ташлагим келяпти», «ҳеч қачон қулоқ солмайсан дедингиз-а?! Худди шундай, энди қулоқ солмайман!»

2. Урушиш. «У ҳақ. Мен аҳмоқман. Техникани умуман тушунмайман», «Нега энди синаб кўриш ҳам мумкин эмас?!», «Ҳали кўрсатиб кўяман! Келаси сафар шу курткани ҳам киймайман!», «Чидаб бўлмайди! Яна ўзиникини бошлади!»

3. Таҳдид, дўқ-пўписа. «Йиғлагим келяпти», «Кўрқинчли!», «Мени тинч қўйинг!»

4. Буйруқлар. «Қани, мажбурлаб кўринг-чи!», «Кўрқяпман...», «Ҳеч қаёққа боришни истамайман!» «Унинг шу характеридан нафратланаман!», «Нима қилсамам, доим ўзимга ёмон бўлади!»

5. Насихат, тушкунликка тушириш. «Гапиринг, гапиринг!», «Кимдир уни эшитаётгандай!», «Мен аҳмоқман!», «Мен ҳеч нимага ярамайман... Ҳеч ким бўлолмайман!» «Кетгим келяпти...», «Зерикарли, зерикарли, зерикарли.»

6. Огоҳлантириш. «Ҳаёт кўрқинчли ва хавфли», «Қачон буни ўзим қила оламан?! Нима қилсам ҳам, фақат ёмон!»

7. Нолишлар. «Айбдорман...», «Мени деб касал бўлиб қолса-я?», «Наҳотки, шуни хоҳлайди деб ўйласа?!»

8. Солиштириш. «У ҳамани мендан кўра яхши кўради!», «Маликадан нафратланаман!» «Омадсизман!»

9. Истеҳзо. «Устимдан кулишларини ёмон кўраман!», «У ёмон аёл!», «Мени ерга уришди...», «Нима кераги бор?!», «Нима қилсам ҳам ёқмайди?...», «Ғазабим қайнапти...»

10. Башорат. «У ҳақ. Мен ҳеч қачон эслолмайман», «Менга ҳам ишониш мумкин. Ноҳақ эканини кўрсатиб кўяман ҳали!», «Бу гаплар бефойда!», «Тан оламан.»

Биз қоғоздаги ёзилганларнигина ўқиб, шундай хулосаларга келган бўлсак, болалар бу ҳолатларни қандай ҳис қилишар экан-а? Бундан бошқача муомала қилиш йўллари ҳам борми? Ўзаро муносабатларда бола руҳиятини зўриқтирмай, уни ёмон туйғуларга кўмиб қўймай, келишиш учун бошқа чоралар бормикин? Турли асаббузарликларсиз, осон кўникиш мумкин бўлган қандайдир усуллар мавжудми? Қуйида болалар психологияси бўйича бир қанча муваффақиятли тренинглари ўтказиб, етарлича

тажрибаларга эга бўлган Адел Фабер ва Элейн Мазлишларнинг айрим тавсиялари билан танишамиз.

Ўзаро келишувга эришиш учун:

1. Кўраётган ҳолат ёки муаммони тўғри ифодланг. Масалан, «Китоблар сочилиб ётибди».

2. Ҳолат ҳақида хабар беринг. Масалан, «Китобларнинг жойида ёйилганича қолиб кетибди».

3. Бир сўз билан айтинг. Масалан, «Саид, китобларинг!»

4. Ўзингизнинг ҳиссиётларингиз ҳақида айтинг. Масалан, «Китобларнинг бундай ёйилиб ётиши менга ёқмаяпти (ёки ҳалақит беряпти)».

5. Эслатма ёзиб қўйинг. Масалан, «Саид, ўғлим китобларингни йиғиштириб қўй!»

Энди сиз ёмон ҳиссиётлар қолдирмайдиган ўзаро келишув учун 5 та қоида билан олдингиз. Фарзандларингиздан холи вақтда ушбу 5 та қоида ҳақида ўйлаб, тажриба қилиб кўринг. Ҳаммаси ҳам исталган болада самара бермаслиги мумкин. Бу 5 кўникманинг барчаси бирдан сизга тўғри келади, ҳар доим «иш беради», деб ҳам бўлмайди. Лекин бу 5 кўникма ўзаро муносабатларга руҳ берувчи ҳурмат муҳитини яратади.

*Омина
тайёрлади*

Ким чиройли?

Бойлик ва Камбағаллик бир кишининг олдига келиб, уни саволга тутишди:

– Айт-чи, қайси биримиз чиройлироқмиз?

Одам жавоб беришдан чўчиди. Хаёлидан шундай ўй ўтди: “Камбағаллик чиройли, дейдиган бўлсам, Бойлик хафа бўлиб кетиб қолиши мумкин. Бойлик чиройли, дейдиган бўлсам, Камбағалликнинг ғаши келади ва мендан ўч олади. Нима қилсам экан?”

У бироз ўйлагач, йўлини топди ва деди:

– Бирга турсаларинг, аниқ бир фикр айтолмайман. Юриб туринглар.

Бойлик ва Камбағаллик у ёқ-бу ёққа бориб кела бошлади. Ҳалиги киши уларга қараб туриб деди:

– Камбағаллик, сен кетаётганингда чиройли кўринар экансан. Сен эса, Бойлик, келаётганингда одамга жуда хуш ёқар экансан.

Ориф Толиб
тайёрлади

Митти Болакайнинг улкан юраги

Касалхонага автомобил ҳалокатига учраган қизалоқни олиб келишди. Унга қон қуйиш керак эди. Бахтга қарши, унинг қони камёб қон гуруҳига мансуб экан. Кўп ўтмай шифохонага қизалоқнинг ота-онаси ва эгизак акаси етиб келди. Хайрият, эгизак акасининг қони унга тушар экан.

– Бу ҳаёт-мамот масаласи, ўғлим. Синглингни қутқариш учун қон беришинг

керак, – деб тушунтирди дўхтир.

Болакай бир лаҳза ўйла-ниб турди-да, ота-онасининг олдига чопиб кетди. Уларга нималардир деди, хайрлашди, чоғи. Сўнг шифокор ҳузурига йўл олди. Қон олиб бўлингач, дўхтир унга:

– Энди бироз ётиб, дам олишинг керак. Бўлмаса бошинг айланиши мумкин, – деди.

Бу гапдан бола негадир

ҳайратга тушди. Мунчоқ кўзларини шифокорга тикиб:

– Қандай қилиб?! Мен ўлмайманми? – деб сўради.

У қон беришга рози бўлган пайти “мен ўлсам, синглим тирик қолади” деган хаёлга борган экан. Улкан юракли бу болакай синглиси учун жон беришга чиндан ҳам тайёр эди...

Ориф Толиб
тайёрлади

ЭНГ КАТТА БОЙЛИК

Ота-оналар фарзанд тарбиялашда катта масъулият эгаларидирлар. Ҳар бир фарзанд аслида соф фитрат (табиат)да туғилди ва ота-оналарнинг бош вазифаси фарзандининг мана шу асл фитратига зарар етказмай, софлигини сақлаб, асраб-авайлаб улғайтириш ҳисобланади. Бу эса жуда катта куч, вақт ва сабр-тоқат талаб қилади.

Аллоҳ таоло Қуръони каримда айтади:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ
نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا
مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا
أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

«Эй иймон келтирганлар! Ўзингизни ва аҳли аёлингизни ёқилғиси одамлару тошдан бўлган оловдан сақланг. Унинг тепасида қўпол, дарғазаб фаришталар бўлиб, улар Аллоҳнинг амрига исён қилмаслар ва нимага буюрилсалар, шуни қилурлар», (Таҳрим сураси, 6-оят).

Фарзандимиз солиҳ инсон бўлиб улғайиши учун нима қилишимиз керак?

1. Аллоҳ таолодан солиҳ фарзанд сўраб дуо қилиш

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا
وَدُرِّيَاتِنَا فَرَةً أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

«Улар «Роббимиз, Ўзинг бизга жуфти ҳалолларимиздан ва зурриётларимиздан кўз қувончи ҳадя эт ҳамда бизларни тақводорларга пешво қил», дейдиганлардир» (Фурқон сураси, 74-оят).

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي
مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ

«Шу чоғда Закариё Роббига дуо қилиб: «Роббим, менга Ўз ҳузурингдан покиза зурриёт ҳадя эт. Албатта, Сен дуони эшитувчисан», (Оли Имрон сураси, 38-оят) деди.

2. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга тўлиқ эргашиш

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

«Сени оламларга фақат раҳмат қилиб юбордик» (Анбиё сураси, 107-оят).

Барчамизга маълумки Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам аҳлларига энг яхши муносабатда бўлганлар.

Пайғамбаримиз алайҳиссаломнинг болаларга қандай муомала ва муносабатда бўлганларини ўрганиб, ўрнак олиб яшашга ҳаракат қилишимиз зарур. Бу дунёдаги ишимизни суннатга амал қилиб ўнгаласак, иншааллоҳ, охиратда унинг ажр-мукофотида сазовор бўламиз.

3. Болани доимо диққат-этибор марказида ушлаш

Ибн Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Огоҳ бўлинглар. Барчангиз раҳбарсизлар ва ўз қўл остидагиларингиздан сўралурсизлар. Одамлар устида турган имом раҳбардир ва у ўз қўл остидагидан сўралур. Эр киши ўз аҳли байтида раҳбардир ва у ўз қўл остидагидан сўралур. Аёл киши эри ва (эрининг) ўғли уйида раҳбардир ва у ўз қўл остидагидан сўралур...» деди-

лар» (Бешовлари ривоят қилганлар).

4. Гуноҳлардан сақла-ниш

Ота-она тарафидан содир этилган гуноҳ ишлар фарзандининг феъл-атвори шаклланишида ҳамда келажагига салбий таъсирини кўрсатади.

Аммо шу унутмаслик зарурки, Оламларнинг Роббиси фарзанд дунёга келишидан аввал келажақда у ўзига берилган ақли ва иродасини ишлатиб яхши ёки гуноҳ амалларни қилишини, солиҳ ёки гуноҳкор банда бўлишини билади.

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جِئْلَهَا
لَا يُمْسِكُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنذِرُ
الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَن
تُرْكِي فَإِنَّمَا يَتُرْكِي لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

«Ҳеч бир юкли жон ўзганинг юкини кўтармас. Юки оғир жон ўз юкига (бошқани) чақирса-да, ундан ҳеч бир нарса кўтарилмас. Гарчи қариндош бўлса ҳам. Сен фақат Роббларидан ғойибона кўрқадиган ва намозни тўқис адо этганларни огоҳлантирурсан. Ким покланса, ўзи учун покланур. Қайтиш Аллоҳгадир» (Фотир сураси, 18-оят).

Шу билан бирга, ота ва она ўз ҳаракатларига диққатли бўлишлари ва ҳар доим Аллоҳнинг розилигини излашга ҳаракат қилишлари керак.

5. Солиҳ инсон бўлиш

Аллоҳ таоло ота-онаси солиҳ бўлган инсонларнинг авлодига ёрдам беради.

Мусо алайҳиссалом ва Ҳизр алайҳиссалом (солиҳ банда) қиссасидаги ибратни эслайлик. Улар бирга сафарлари давомида бир ерга борадилар. У ернинг аҳолисидан таом сўрайдилар, ўзларининг мусофир эканликларини айтадилар. Лекин у жойнинг аҳолиси меҳмон қилмай, таом бермайди. Чарчаб-хориб, шаҳарнинг ташқарисига чиқиб ўтирганларида кўзлари бир йиқилиб кетай деб турган деворга тушди. Ҳизр алайҳиссалом (солиҳ банда) туриб Мусо алайҳиссаломни ҳам чорлаб халиги деворни йиқитиб, қайта қуриб кўядилар. Мусо алайҳиссалом бунинг сабабини сўрайдилар. Ҳизр алайҳиссалом (солиҳ банда) айтадилар:

«Деворнинг остида икки етим боланинг ҳазинаси кўмилган эди. Уларнинг отаси аҳли солиҳ бўлган эди. Шунинг ҳурматида етим болалар вояга етгунича уларнинг ҳазинасига бегоналарнинг кўзи тушмаслигини ирода қилган Аллоҳ деворни бузиб қайта уриб қўйишга амр қилди».

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф раҳимаҳуллоҳнинг «Тафсири Ҳилол» китоби ва islam-today.ru интернет нашрларидан фойдаланиб тайёрланди.

Muslimaat.uz ҳаётидан

«Илм заҳматида сабр ва вақт қадри» мавзусида давра суҳбати

2021 йил 9 апрель куни ЎзДЖТУнинг Таржимонлик факультетида “Илм заҳматида сабр ва вақт қадри” мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди. Тадбирда факультет ўқитувчилари ва талабалари иштирок этишди. Тадбир меҳмони muslimaat.uz сайти, Bintu Sodiq ва Muallim media ижтимоий-маърифий каналлари раҳбари Одинахон Муҳаммад Содиқ бўлди.

Эътиқод мусаффолиги йўлида

12 апрель куни Хадичаи Кубро аёл-қизлар ўрта махсус ислом билим юртида «Эътиқод мусаффолиги йўлида» мавзусида тадбир бўлиб ўтди. Тадбирда билим юрти ўқитувчилари ва талабалари иштирок этишди. Тадбир меҳмони muslimaat.uz сайти ва Bintu

Sodiq ижтимоий-маърифий канали раҳбари Одинахон Муҳаммад Содиқ бўлди.

М.Губкин номидаги Россия давлат нефт ва газ университетида тадбир

2021 йил 28 апрель куни М.Губкин номидаги Россия давлат нефть ва газ (Миллий тадқиқот университети) университетида muslimaat.uz сайти, Bintu Sodiq ва Muallim media ижтимоий-маърифий каналлари раҳбари Одинахон Муҳаммад Содиқнинг университет талабалари билан учрашу-

ви бўлиб ўтди. Учрашувда Одинахон Муҳаммад Содиқ қизларни оилага тайёрлаш ва соғлом турмуш тарзи ҳақида мазмунли суҳбат олиб бордилар

ҲЕОҲУ техника институтида талаба қизлар билан учрашув

2021 йилнинг 3 май куни ҲЕОҲУ техника институтида muslimaat.uz сайти, Bintu Sodiq ва Muallim media каналлари раҳбари Одинахон Муҳаммад Содиқнинг институт талаба қизлари билан “Аёлларга айтар сўзларим” мавзусида учрашуви бўлиб ўтди.

«Ғолиблик муборак»

2021 йил 25 май куни сайт ва каналларимизда эълон қилинган танлов ғолибларини тақдирлаш мақсадида “Ғолиблик муборак” тадбирини уюштирдик.

Мақсадимиз Рамазон ойи муносабати билан muslimaat.uz, forum.

muslimaat.uz сайти ва Bintu sodiq каналларимизда эълон қилинган танловларнинг натижалари билан танишиш, ғолибларни тақдирлаш, қатнашчиларга ташаккурларимизни изҳор қилиш эди. Иншааллох, имкон қадар мақсадларимизга эришдик, деб ўйлаймиз. Тадбирга нафақат танлов ғолиблари, балки ғолиб бўлмаган онажонлар, опажонлар, сингилжонлар ва азиз болажонларимиз ҳам ташриф буюришди.

Наманганда давра суҳбати

2021 йил 27 май куни muslimaat.uz сайти ва Bintu Sodiq, Muallim media каналлари раҳбари, устозамиз Одинахон Муҳаммад Содиқ Наманган вилоятида бўлдилар. Наманган муҳандислик-қурилиш институтида устозамиз билан институт ўқитувчилари, ходималари ва талабалари иштирокида “Ижтимоий тармоқлардан фойдаланиш одоблари ҳамда улардан таълим соҳасида самарали фойдала-

ниш” мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди.

Қирғизистон сафари таассуротлари

2021 йил 31 май-3 июнь кунлари muslimaat.uz сайти, Bintu Sodiq ва Muallim media ижтимоий-маърифий каналлари раҳбари, устозамиз Одинахон Муҳаммад Содиқ Қирғизистон Республикасининг Ўш, Қорасув шаҳарларига ташриф буюрдилар.

Университетда “Бахтиёр оила” мавзусида учрашув бўлиб ўтди

2021 йил 11 июнь куни Тошкент шаҳридаги «Моск-

ва муҳандислик – физика институти»нинг Миллий тадқиқот ядро университети филиалида muslimaat.uz сайти, Muallim media ва Binti Sodiq канали раҳбари Одинахон Муҳаммад Содиқ билан «Бахтиёр оила» мавзусида учрашув бўлиб ўтди.

“Аёллар келажак бунёдкоридир”

2021 йил 29 июнь куни Андижон шаҳри “Туркистон” тантаналар саройида muslimaat.uz сайти, Bintu Sodiq ва Muallim media каналлари раҳбари Одинахон Муҳаммад Содиқнинг Grand Ta’lim нодавлат таълим муассасаси Андижон филиали устозлари ва у ерда таҳсил олувчи талабалар, ихлосманд аёл-қизлар билан учрашув тадбири бўлиб ўтди. “Аёллар келажак бунёдкоридир” мавзусида бўлиб ўтган бу маърифий тадбирда устозимиз Одинахон Муҳаммад Содиқ аёлларнинг жамиятдаги, фарзандлар таълим-тарбиясидаги ўрни, динимиз аёлларга берган юксак шараф – оналик масъулияти ҳақида гўзал мавъиза қилдилар.

ЭР ОДОБИГА КИРУВЧИ ВАЗИФАЛАР

Эр одобига кирувчи жуда кўп вазифалар ҳам борки, қуйида буларни ҳам келтириб ўтамиз:

– Эр аҳли-аёлининг ҳузурига кўчадан салом бериб киради ва уларнинг аҳволини ва кайфиятини сўрайди.

– Аёли ёлғиз, кайфияти яхши бўлса, унинг сочларини силаб, суйиб, турли илтифотлар кўрсатади.

– Хотинини қайғули, хафа ҳолда кўрса, унга раҳм-шафқат кўрсатади, ҳол сўрайди, яхши сўзлар билан тасалли беради.

– Эр турли ширин сўзлар, дил изҳорлари, тасалли ва ваъдалар билан хотинининг кўнглини кўтариб, дилини хуш қилади. Чунки аёл эрининг хонадонидан бошқалардан умидсиз, яхши сўзга муҳтож бўлади. Яна «Аёл киши қулоғи билан яхши кўради» деган гап ҳам бор.

– Аёлига бола тарбиясида яқиндан ёрдам беради, бу соҳада унинг ишларини енгиллаштиради. Болаларга иймон-эътиқодни тушунтириш, касб-хунар ўргатиш, жисмонан чиниқтириш кўпроқ оталар зиммасида бўлади.

– Хотинини асло урмайди, дунёвий ишлардаги айрим қусур ва камчиликлари учун сўкиб-тергамайди. Дин ишларида йўл қўйган қусури учун бир кундан ортиқ гина-араз қилмайди, аёли жуда ҳаддан ошганида, исломий танбеҳ чорасини қўллайди.

– Эр аёлининг ёмон қилиқларига сабр қилади, уни тарбиялаш чораларини ах-

таради. Аёли ғазабга кирганида, сукут қилади. Аёл киши заифа бўлгани учун, ана шу сукутга таслим бўлади, ғазабига пушаймон чекиб, эридан узр сўрайди.

– Хотини яхши хулқли, ораста бўлиб, хизматларини комил адо этса, унинг ҳаққи-га дуолар қилади, Яратганга ҳамдлар айтади.

– Тирикчилик ва рўзғор ташвишлари хусусидагина эр аёли билан маслаҳатлашади, бундан бошқа катта иш, масъулиятларни аёлига юкламайди. У аёлига ўзининг қайғу-мусибатлар ва ташвишларини, ишидаги кўнгилсизликларни, душманлари ва зиммасидаги бурчларини айтиб, унинг оромини бузмайди.

– Хотинининг гуноҳ бўлмаган майда-чуйда қусур ва ҳийлаларига кўз юмиб, уларни билмаганликка олади, унинг бутун сир ва айблари-

ни бошқалардан пинҳон тутиб, яширади.

– Аёлининг номаҳрам, бегона эркалар билан бирга ўтиришидан, улар билан ёлғиз қолишидан, апоқ-чапоқ бўлиб кетишидан рашк қилади.

– Эр хотинига Аллоҳ буюрган амалларни, дин одобларини ўргатади.

– Эр аёлининг изнисиз сафарга кетмайди, уни узоқ вақт ҳижронга солмайди, аёли билан бахтли ҳаёт кечирishaётган бўлса, устига уйланмайди.

– Аёл кечаю кундуз эрининг хизматини қилгани, рўзғорининг барча юмушларини бажаргани, фарзандини боқиб-тарбиялагани, оиланинг посбони, хазинабони, мунис ёри бўлгани учун унинг олди-дан ҳам, ортидан ҳам фақат яхши дуолар қилади, қарғамайди, миннатдорчилик билдириб туради.

НИМА УЧУН БОЛА ЎЗИНИНГ СОЧИНИ ЮЛАДИ?

Muslimaat.uz сайти-да "Психологга саволим бор" рукнига келаётган мактубларнинг орасида болаларнинг соч юлиши, сочини юлиб ютиб юбориши, тирноқ тишлаши каби ҳолатларда нима қилиш керак, деган саволлар кўп учраб қолади. Қуйида шундай саволлардан бири ҳақида сўз юритсак.

"Ассаламу алайкум. Менинг саволим шундан иборатки, ўғлим роса сочини юляпти. Нима қилишни билмайман. Борган сари сочлари камайиб, хунуклашиб боришига жим қараб тура олмайман. "Ундай қилма", деб уришиб ҳам кўрдим, яхши гапириб ҳам кўрдим. Барибир бу қилиғини ташламайди.

Маслаҳат беринг, нима қилай?"

Жавоб: Бу ҳолат руҳий бузилиш ҳисобланиб, трихотилломания деб аталади. "Трихотилломания" юнончадан "соч юлишга эҳтирос ёки майл сезиш" деган маънони билдиради. Бу ҳам клептомания, пиромания каби патологик ўзгариш. Сочини юлиш тахминан одамларнинг 1-2 фоизини ташкил этади. Бу ҳолат кўпинча автоматик характерга эга, яъни бола ўзи англамаган ҳолда шундай қилади. Бу ҳолат келиб чиқишининг асосий сабаби хавотирлик ҳисси, зўриқиш ҳисси бўлиб, бемор сочини юлганида енгиллик, қониқиш ҳис этади. Сочни юлиш болаларда 3 ёшдан бошлаб кузатилиши мумкин. Аввалида тирноғини тишлаб, бармоғини сўриши, сўнг соч юлишга ўтиши мумкин. Аксарият ҳолатларда жинсий етилиш олдидан ёки ундан кейин ҳам кузатилади. Кўпинча бу ҳолат ёлғизликда қилинади. Трихотилломанияга дучор бўлган катта ёшдаги инсонларнинг 90 фоизини аёллар ташкил этишади. Бу ҳолатларнинг аксариятида депрессив бузилиш борлиги аниқланади. Трихотил-

ломаниянинг диагностикаси шундан иборатки, бемор сочини юлишни тўхтатишга кўп бор ҳаракат қилиб кўради, сочини юлганидан кейин фаолиятларини бажаришида қийинчилик сезиши, дискомфорт, яъни ўзини ноқулай сезиши билан биргаликда уят ҳиссини сезиши ҳам кузатилади. Бемор сочини юлиш билан биргаликда соч толасини бармоғига ўраб ўтириши, тиши билан тишлаб ўйнаши, гоҳида уни ютиб юбориши ҳам мумкин. Шу сабабли ошқозонда сочли шиш ҳосил бўлиб, бу кўпинча хирургик аралашувга олиб келади. Кичик болалар мактабга борганида, дарсда ўтирганида, ўйин ўйнаганида бу одати эсидан чиқиб, бекор қолса, зерикса ёки хавотирланса ва асабийлашса, бу одатни яна такрорлайди.

Боланинг трихотилломанияга чалинишига унга нисбатан нотўғри тарбия қўлланилганида, масалан, ота-она ёки буви, бувалари қаттиққўл, талабчан, боланинг тоқатидан ортиқча нарсалар талаб қилсалар ёки оилада антисоциал муҳит бўлса, яъни виждонсизлик, масъулиятни ҳис қилмаслик, маънавий ахлоқ-

сизликлар сабаб бўлади. Психолог олимларнинг кузативига қараганда, болага эътибор кучли бўлган, меҳр етарли даражада берилган, ахлоқий муҳити яхши бўлган оилаларда бу каби касалликлар кузатилмас экан. Мутахассисларнинг таъкидлашича, бу беморлар оғриқни кучли сезишмайди. Аксарият ҳолатларда бола 13-14 ёшга киргунича ўтиб кетади. Аммо ўзи ўтиб кетар экан, деб бола шу аҳволга ташлаб қўйилиши керак эмас. Албатта даволаниши керак. Чунки болада бу ҳолат узоқ вақт давом этса, унда шахснинг патологик ўзгариши ҳосил бўлиши мумкин. Бу каби ҳолатларда болаларни уришиб бўлмайди. Ҳадеб тергайверилса, болада касаллик янада кучая болади. Аввал оила аъзоларининг шахс сифатида ўзининг дунёқарашига ўзгартириш киритилиши, болага бўлган муносабати юмшатилиши, меҳр берилиши, эътибор қилиниши керак. Бу каби ҳолатларда психотерапиянинг ҳар турли вариантлари қўлланилиши мумкин. Бундай беморни психотерапевт шифокори даволайди.

Мадина Джураева

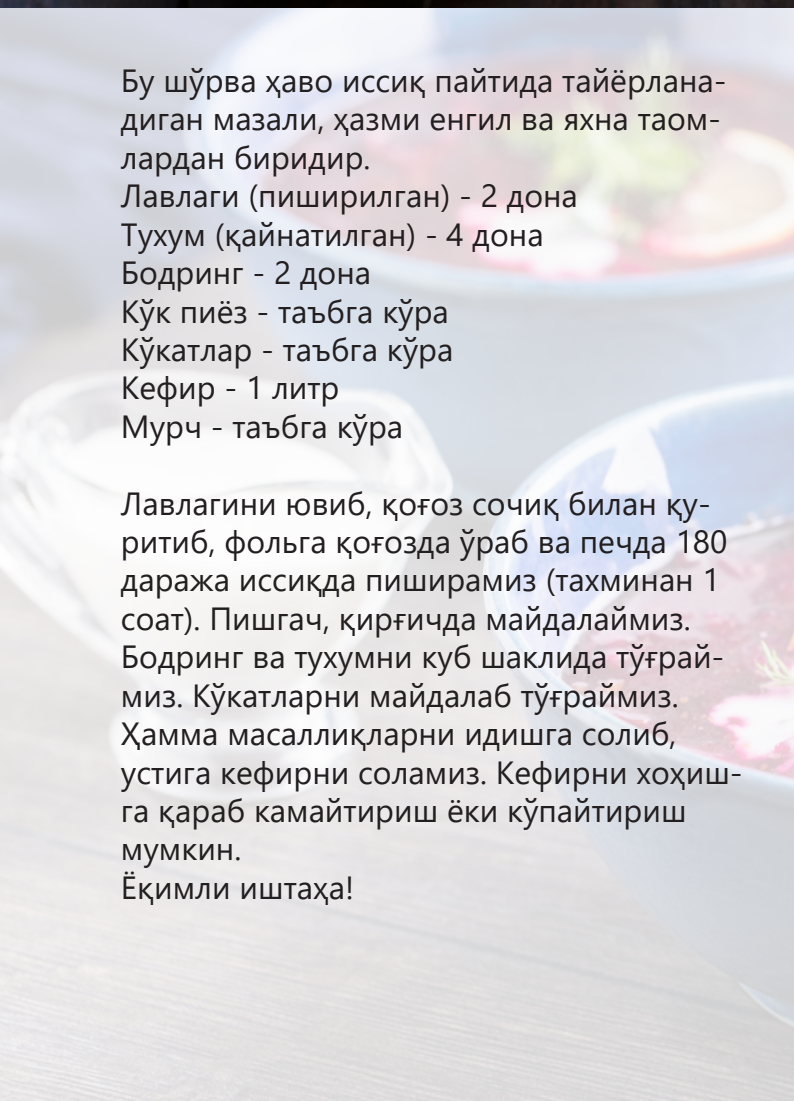

Окрошка

2 та картошка
2 та тухум
2 бўлак гўшт
0,5 литр суюқ ширин (нордон эмас) қатиқ
(сметана ёки кефир)
2 та бодринг
таъбга кўра туз
Укроп (хоҳишга кўра)
Кашнич (хоҳишга кўра)

Гўшни сувга соламиз. Паст оловда қайнатамиз. Шу орада таъбга кўра туз соламиз. Қайнаб пишгандан кейин сувини тўкиб юбормаймиз ва совитиб, окрошкага соламиз. Бошқа бир идишда картошка ва тухумни ҳам алоҳида қайнатиб, пишириб оламиз. Ҳамма масаллиқларни майда тўртбурчак шаклда тўғраб, совуқ ҳолида қатиқ билан аралаштирамиз. Ярим соатга совуткичда қолдирамиз. Окрошкамиз тайёр!

*Гулиода Аллоқулова
тайёрлади*

Бу шўрва ҳаво иссиқ пайтида тайёрландиган мазали, ҳазми енгил ва яхна таомлардан биридир.

Лавлаги (пиширилган) - 2 дона
Тухум (қайнатилган) - 4 дона
Бодринг - 2 дона
Кўк пиёз - таъбга кўра
Кўкатлар - таъбга кўра
Кефир - 1 литр
Мурч - таъбга кўра

Лавлагини ювиб, қоғоз сочиқ билан қуритиб, фольга қоғозда ўраб ва печда 180 даража иссиқда пиширамиз (тахминан 1 соат). Пишгач, қирғичда майдалаймиз. Бодринг ва тухумни куб шаклида тўғраймиз. Кўкатларни майдалаб тўғраймиз. Ҳамма масаллиқларни идишга солиб, устига кефирни соламиз. Кефирни хоҳишга қараб камайтириш ёки кўпайтириш мумкин. Ёқимли иштаҳа!

Лавлагили яхна шўрва